

ФОРМУВАННЯ У КУРСАНТІВ ПРОФЕСІЙНО ВАЖЛИВИХ ФІЗИЧНИХ ЯКОСТЕЙ РЯТУВАЛЬНИКА НА ЗАНЯТТЯХ З СПЕЦІАЛЬНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Н.Я. Калашник, А. А. Балицька

Академія пожежної безпеки ім. Героїв Чорнобиля

Спектр професійних задач, які постають перед сучасною оперативнорятівною службою цивільного захисту надзвичайно широкий це - подолання та ліквідація наслідків надзвичайних ситуацій у техногенній, природній і соціальній сферах. Застосування складної техніки, виконання професійних завдань в умовах ризику для життя, здоров'я, зростання тривалості процесу ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій - потребує виховання професійно важливих якостей, які сприятимуть ефективному виконанню професійних завдань, поставлених перед персоналом оперативнорятівної служби.

Однією із найважливіших передумов ефективності діяльності рятувальників є фізична готовність до розв'язання професійних задач, тому фізична підготовка в системі професійної підготовки в МНС посідає одне з головних місць.

Види та обсяг фізичної підготовки, критерії оцінки рівня фізичної підготовки для працівників МНС України регламентують «Настанова з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» (Наказ МНС № 444 від 01.07.2009р.), «Настанова з фізичної підготовки особового складу МНС України» (наказ МНС України від 05.08.2004 № 10). Ми керувались цими документами, розробляючи навчальні програми з спеціальної фізичної підготовки для курсантів нашого навчального закладу. Розроблення навчальної програми з спеціальної фізичної підготовки змусило нас взяти до уваги, що для якісної підготовки, обов'язково, слід не тільки враховувати, але й розрізнити типові та ймовірні умови виконання професійних завдань. Ми прийшли до висновку, що слід розрізнити основну спеціальну фізичну підготовленість - цілісне системне утворення, яке базується на вимогах для вирішення типових професійних завдань та підготовленість до можливої, непередбаченої діяльності. Не секрет, що основним видом виконання робіт рятувальниками є гасіння пожеж, але крім цього трапляються випадки пов'язані з визволенням людей з під завалів, рятуванні людей на водоймищах, ліквідації наслідків

техногенних катастроф на підприємствах та ін. Недосконалість системи професійно-прикладної фізичної підготовки, яка б забезпечувала формування і вдосконалення властивостей і якостей для конкретної професійної діяльності є наочною. При цьому залишаються актуальними питання професійної спрямованості спеціальної фізичної підготовки в системі вищих навчальних закладів, умовами для якої є професійна діяльність оперативно-рятувальної служби. Головними характеристиками діяльності рятувальників є: 1). робота в задимлених приміщеннях в апаратах штучного дихання, яка викликає тривалу кисневу недостатність; 2). довготривалість ліквідації аварій або надзвичайних ситуацій; 3). велике фізичне навантаження (перенесення вантажів, людей, просування завалами, що викликає швидку втому); 4). постійна стресогенність ситуацій та надмірне психологічне навантаження (трупи, поранені, непередбачуваність розвитку надзвичайної ситуації).

Запровадження системи модульного навчання в організацію професійної освіти, викликало зміну традиційних освітніх технологій. Нам теж прийшлося переглянути організацію всього навчального процесу з фізичного виховання. На першому році впровадження кредитно-модульної системи оцінювання мало вигляд перекладання оцінок з п'ятибальної системи і пропорційне розбивання на кількість нормативів в семестрі. Але при більш детальному ознайомленні, як раз тільки система модульної оцінки дає можливість диференційовано підходити до спеціальної фізичної підготовки та збільшити ефективність формування професійно важливих якостей.

Розглядаючи питання організації професійно-прикладної фізичної підготовки, ми після вивчення умов діяльності рятувальників, аналізу літературних джерел та статистичних даних визначили необхідні фізичні якості, яких повинен набути майбутній рятувальник: загальна фізична витривалість, силова витривалість, спритність та координація. При цьому, основну спеціальну фізичну підготовленість забезпечують в загальному розвиток загальної фізичної витривалості та силової витривалості, а підготовленість до можливої, непередбаченої діяльності в основному - розвиток спритності та координації. Виходячи з цього всі фізичні вправи, залежно від ефективності формування професійно необхідних фізичних якостей, були розбиті на три категорії: дві головні та супроводжуючу.

До першої категорії увійшли: біг на дистанції 3000м, 1000м, 100м, двоборство (сума підтягування плюс згинання та розгинання рук в упорі на паралельних брусах), ривок гирі. Нормативи обов'язкові, займають сімдесят процентів кредитів в системі кожного модуля.

До другої категорії віднесені: човниковий біг 10х10м, гімнастична комбінація на жердині та гімнастична комбінація на паралельних брусах. Ці нормативи теж стали обов'язковими та займають тридцять процентів кредитів в системі кожного модуля.

Усі інші нормативи було віднесено до третьої категорії та визнано вибірковими. Курсант самостійно вибирає з них будь-які три за бажанням та складає.

На заліки та іспити виносяться нормативи, які увійшли до першої категорії і дають змогу судити про набуття курсантами головних фізичних навичок, які сприятимуть ефективному виконанню в подальшому професійних завдань.

Нашим колективом для полегшення контролю навчального процесу з спеціальної фізичної підготовки, на основі програми «EXEL», розроблено на рівні користувача та розраховано модулі.

У професійній діяльності фахівця оперативно-рятувальної служби цивільного захисту цінуються його якості уміння і навички самостійної роботи. У процесі навчання в вищому навчальному закладі формуванню і розвитку цих якостей приділяється велика увага. На даному етапі нами розробляється методичний посібник, на основі нашої навчальної програми користуючись яким, курсант міг би самостійно готуватися до складання тестів з спеціальної фізичної підготовки. Там пропонуються методики самоконтролю фізичного стану, елементарні відомості з закономірностей формування спеціальних фізичних якостей, необхідних при виконанні професійної діяльності рятувальника, примірні плани, орієнтовні методики тренувань, рекомендації з дотримання гігієни під час занять.

Література

1. Державний класифікатор України. Державний класифікатор надзвичайних ситуацій. Видання офіційне Київ Держстандарт України 2002. Розробники: В. Аніщенко, В. Виноградова, Л. Голишев, д-р техн. наук (керівник розробки), О. Евдін, Г. Забіяка, Л. Корбут, О. Невінчаний, І. Спасібухов);
2. Настанова з фізичної підготовки особового складу МНС України» (наказ МНС України від 05.08.2004 № 10);
3. «Настанова з організації професійної підготовки та післядипломної освіти осіб рядового і начальницького складу органів і підрозділів цивільного захисту» (Наказ МНС № 444 від 01.07.2009р.);
4. Ильин Е.П. Психофизиология физического воспитания (деятельность и состояние). – М.: Просвещение, 1980- 199с. ;
5. Дутов В.И., Чурсин И.Г. Психофизиологические и гигиенические аспекты деятельности человека при пожаре. – М., 1993.-299с.
6. Кокун О.М. Оптимізація адаптаційних можливостей людини у психофізіологічному забезпеченні діяльності :Дис. доктор психолог.наук: 19.00.02.-К.,-2004; -146 с.
7. Кришталь М. А. Особливості ергономічного забезпечення підготовки пожежників:Дис. кан.психолог.наук: 19.00.03.-К.,-1997; -146 с.

8. Миронець С. М. Негативні психічні стани та реакції працівників аврійно-рятувальних підрозділів МНС України в умовах надзвичайної ситуації.. Садковий В.П. Особливості прояву посттравматичних стресових розладів у працівників пожежно-рятувальних підрозділів МНС: дис. кан.психолог.наук: 19.00.09.. Харків,— 2005. -221с;

9. Шадриков В.Д. Проблемы системогенеза профессиональной деятельности. – М.: Наука, 1982. -124с.

УДК 616.24-002.5-085(477)

ПРОБЛЕМА ОРГАНІЗАЦІЇ ЛІКУВАННЯ ХВОРИХ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ ЛЕГЕНЬ В УКРАЇНІ

***В.М. Мельник, В.Г. Матусевич, В.О. Юхимець, І.О. Новожилова,
М.І. Линник, Л.В. Ареф'єва, Л.Ф. Антоненко, І.В. Бушура,
А.М. Приходько***

*Державна Установа “Національний інститут фізіатрії і
пульмонології
імені Ф. Г. Яновського АМН України”*

Наказами МОЗ України регламентовано стандартизоване і контрольоване лікування, централізовано закуповуються протитуберкульозні препарати, але ефективність лікування хворих на туберкульоз легенів залишається незадовільною. Основною причиною незадовільної ефективності лікування є хиби в організації лікування хворих. Наукового обґрунтування цих питань в Україні немає, не розроблена ні концепція, ні нормативно-правова база для їх врегулювання [1].

В Україні чинними є Концепція Загальнодержавної програми протидії захворюванню на туберкульоз у 2007 – 2011 роках, яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2006 р. № 354-р та Загальнодержавна програма протидії захворюванню на туберкульоз у 2007 – 2011 роках, затверджена Законом України “Про затвердження Загальнодержавної програми протидії захворюванню на туберкульоз у 2007 – 2011 роках” від 8 лютого 2007 року № 648-V. І Концепція, і Програма базуються на Адаптованій ДОТС-стратегії [1, 2]. Отже, зазначені документи адаптовані до національної розвиненої системи охорони здоров'я і передбачають не тільки виявлення та лікування туберкульозу, але і його профілактику.